

Verlagen

Verslag excursie Goeree 11 juli 2015

Erik van der Spek, Kees Goudsmitss, Bêr Jeucken, Martijn Kos, Pim Kuijken, Peter Megens, Stijn Schreven, Chantal Deschepper, Jan Smit.

Samen met de Mierenwerkgroep bezochten we met 21 personen drie gebieden in uurhok 42-17 op Goeree. De terreinen Westduinen en Preekhilpolder van Landschap Zuid-Holland en de Springertduinen van Natuurmonumenten zijn bezocht.

Er zijn 42 soorten wilde bijen aangetroffen. Verheugend was de waarneming van de ernstig bedreigde en zeer zeldzame grote kegelbij *Coelioxys conoidea* waarvan vastgesteld is dat deze hier nog steeds voorkomt. Deze soort is slechts uit zes gemeenten langs de kust bekend. Het is de koekoeksbij van de bedreigde kustbehangersbij die ook is

aangetroffen. Acht nieuwe soorten bijen voor de fauna van Goeree zijn vastgesteld: kruiskruidzandbij *Andrena denticulata*, wimperflanzandbij *Andrena dorsata*, zuidelijke zijdebij *Colletes similis*, brilmaskerbij *Hylaeus annularis*, kortsprietgroefbij *Lasioglossum brevicorne*, kleigroefbij *Lasioglossum paucillum*, kauwende metselbij *Osmia laiaana* en de grote spitstandbloedbij *Sphex puncticeps*. Van de 25 soorten wespen zijn twee nieuwe soorten graafwespen voor Goeree gevonden: de groefbijendoder *Cerceris rybyensis* en *Miscophus ater* een spinnetjesdoder.

Westduinen

Het open duinterrein Westduinen (160 ha.) ligt ten westen van Ouddorp aan de Oudelandse weg, Westduinweg, Lange Dijk en Klepperweg. In het noorden wordt het duinterrein doorsneden door de Klarebeekweg, die als toegangsweg dient voor het marinezendstation in het terrein. In het westen grenst het terrein aan jong open polderland, het oostelijke deel grenst aan oud agrarisch gebied met een meer besloten karakter (Schurvelingengebied). De

Westduinen zijn botanisch gezien van groot belang, al is het alleen al door het voorkomen van de herfstschroeforchis, waarvan Nederland slechts twee vindplaatsen kent.

Hier is de ernstig bedreigde grote kegelbij gevonden. Bijzonder is dat dit het enige terrein was waar wij de gastheer de kustbehangersbij deze dag niet hebben gezien. Als nieuwe soorten voor Goeree zijn hier gevonden de kortsprietgroefbij en de grote spitstandbloedbij.

Goed is te zien dat dit lage duinterrein al heel lang geen contact meer heeft met het strand en wordt beweid. Het aandeel open zand en andere kale bodems is erg laag. Duidelijk is dat de enkele stuifkuil en het aangrenzende gebied belangrijk is voor de vele soorten die in de bodem nestelen. Veel soorten zijn hier waargenomen en alleen hier waren ook grotere aantallen dieren te zien. Uitbreiding van het aantal

Foto 1. Stuifkuilen trekken insecten en entomologen (Pim Kuiken) aan. Foto Erik van der Spek.

stuifkuilen zal ook voor bijen en wespen positief uitpakken. Randen van geplagde valleitjes kunnen ook een periode als nestlocatie dienen. Wanneer deze randen deels van op het zuiden gerichte steilranden worden voorzien, kan deze waarde eenvoudig versterkt worden. De steilranden kunnen eenvoudig worden onderhouden, door ze periodiek in delen iets af te steken. Voor holtebewoners biedt het gebied weinig nestruimte. De enkele braamstruwelen en andere struiken zijn voor hen van levensbelang. Zeker de bloeiende bramen zijn voor de bijen een belangrijke voedselbron. Rond het gebied komen wel bomen voor, wanneer het aandeel staand dood hout hierin zou toenemen, kunnen holtebewoners in de duinen foerageren. Tijdens het bezoek was het aandeel bloeiende planten vrij laag. Desondanks was het goed zoeken naar bijen, een aanwijzing dat gebrek aan nestgelegenheid hier de meest sturende factor is.

Foto 2. Stuifkuil met overstuiwingszone. Foto: Erik van der Spek.

Preekhilpolder

Het natuurreservaat Preekhilpolder (7 ha.) ligt in de gelijknamige polder ten zuidwesten van Ouddorp en is te bereiken via de Blomweg. Het bestaat uit graslandpercelen en een rietput langs de Buitendijk, de primaire waterkering langs het Grevelingenmeer. Het reservaat wordt doorsneden door een inlaagdijk. De graslanden bestaan uit een droog grasland in het westen en een centraal gelegen vochtig grasland. Deze graslanden zijn botanisch waardevol en op te vatten als respectievelijk duingrasland en een kamgrasweide / valleivegetatie. Er is een klein deel afgegraven, wat zich ontwikkeld heeft tot een orchideeënrijk moeras. Ook in de rietput is een plek met orchideeënrijk grasland ontwikkeld.

Als nieuwe soorten voor Goeree zijn hier gevonden: wimperflankzandbij, brilmaskerbij, kleigroefbij, snuitorrendoder en *Miscophus ater*.

Het deel van de Preekhilpolder dat bezocht is, is nogal divers. Het dijklichaam wordt kennelijk als hooiland beheert en is redelijk kruidenrijk. Wanneer er gefaseerd gehooit wordt en jaarlijks wisselende stukken mogen blijven staan, kan de dijk een belangrijke voedselbron voor bijen en wespen zijn. Ook is het dan goed leefgebied voor graslandvlinders die aan staand gewas overwinteren. Gezien het geringe aantal vlinders dat is gezien, lijkt het beheer hier nu geen rekening mee te houden. Voor de waterveiligheid is deze aanpassing in het beheer geen bezwaar, onderzoeken tonen aan dat een dijk begroeid met ruigte kruiden minstens zo veilig is als een grasdijk. In het natuurontwikkelingsdeel is nu voldoende open grond aanwezig voor de 70% van de soorten bijen die in de bodem nestelen. Een beheer dat er voor zorgt dat kale of zeer schraal begroeide bodems aanwezig blijven, is van belang. Het braamstruweel langs de rand van een van de stukken weiland was dankzij de bloeiende bramen een belangrijke vindplaats, net als de plekken met bloeiende

ruigtekruiden en de plekken met bloeiende rolklaver. De braamstengels bieden ook nestgelegenheid aan de kleinere holte bewonende bijen en wespen zoals de maskerbijen en de kleinere metselbijen.

Springertduinen e.o.

Het gaat om de Springertduinen tussen de West Nieuwlandseweg en de Brouwersdam. Het gebied is dichtbegroeid met onder andere meidoorn, duindoorn, vlier en braam en wordt beheerd door Natuurmonumenten.

Nieuwe soorten voor Goeree die hier zijn aangetroffen: kleimaskerbij en de kauwende metselbij. Het bezochte deel van de duinen

bestaat grotendeels uit duindoornstruweel. Langs de strandslag is een werkterreintje met redelijk wat open zand en wat ruigtekruiden. Hier zijn de meeste soorten aangetroffen. Ook de directe zeereep bood naast nestgelegenheid in het open zand enkele voedselplanten zoals de zee-akkermelkdistel en zeeraket.

Summary

Together with members of the Mierenwerkgroep we visited with 21 persons three areas at Goeree, namely the terrains Westduinen and Preekhilpolder of Landschap Zuid-Holland and the Springertduinen of Natuurmonumenten. Forty two species of wild bees were surveyed. Surprisingly, the critically endangered and very rare cuckoo bee *Coelioxys conoidea* was observed, which means that this bee stills occurs here. Eight new bees for the fauna of Goeree were noted: *Andrena denticulata*, *Andrena dorsata*, *Colletes similis*, *Hylaeus annularis*, *Lasioglossum brevicorne*, *Lasioglossum paucillum*, *Osmia leaiana* and *Sphexodes puncticeps*. Two new species of diggerwasps for Goeree were found in the in total eleven wasp species: *Cerceris rhybyensis* and *Miscophus ater*.

Foto 3. In struweelrijk duin hebben de schaarse open plekken grote aantrekkingskracht, ook op Chantal De schepper en Wijnand Heitmans. Foto Erik van der Spek.

Familie Soort	Nederlandse naam	RL	St.	Tr.	W	P	S
Apidae s.l. bijen							
Andrena dorsata	wimperflankzandbij	TNB	z	0/+		x	
Andrena flavipes	grasbij	TNB			x		
Bombus hortorum	tuinhommel	TNB	a	0/+	x		x
Bombus lapidarius	steenhommel	TNB	a	0/+	x	x	x
Bombus lucorum	veldhommel	TNB	a	tt		x	
Bombus pascuorum	akkerhommel	TNB	a	t	x	x	
Bombus pratorum	weidehommel	TNB	a	0/+		x	x
Bombus rudericus	grashommel	KW	tt	z	x	x	
Bombus terrestris	aardhommel	TNB	a	0/+	x	x	x
Coelioxys conoidea	grote kegelbij	EB	zzz	tt	x		
Coelioxys mandibularis	duinkegelbij	KW	zz	t	x	x	x
Colletes fodiens	duinzijdebij	TNB	z	0/+	x	x	
Colletes marginatus	donkere zijdebij	TNB	z	0/+	x	x	
Colletes similis	zuidelijke zijdebij	TNB	zz	0/+		x	
Dasypoda hirtipes	pluimvoetbij	TNB	a	0/+	x	x	
Epeolus cruciger	heideviltbij	TNB	z	0/+		x	
Epeolus variegatus	gewone viltbij	TNB	z	0/+	x	x	
Halictus confusus	heidebronsgroefbij	TNB	z	0/+	x	x	
Halictus tumulorum	parkbronsgroefbij	TNB	z	0/+		x	x
Hoplitis leucomelana	zwartgespoorde houtmetselbij	TNB	zz	0/+	x		x
Hylaenus annularis	brilmaskerbij	TNB	z	0/+		x	
Hylaenus brevicornis	kortsprietmaskerbij	TNB	z	0/+	x	x	
Hylaenus communis	gewone maskerbij	TNB	a	0/+	x		x
Hylaenus confusus	poldermaskerbij	TNB	a	0/+	x		
Hylaenus hyalinatus	tuinmaskerbij	TNB	a	0/+	x		
Hylaenus pectoralis	rietmaskerbij	KW	zz	t		x	
Lasioglossum brevicorne	kortsprietgroefbij	KW	zz	t	x		
Lasioglossum calceatum	gewone geurgroefbij	TNB	a	0/+	x	x	
Lasioglossum leucopus	gewone smaragdgroefbij	TNB	z	0/+	x		x
Lasioglossum leucozonium	matte bandgroefbij	TNB	z	0/+	x		
Lasioglossum pauxillum	kleigroefbij	TNB	zz	0/+		x	x
Lasioglossum punctatissimum	fijngestippelde groefbij	TNB	z	0/+	x		
Lasioglossum sextrigatum	gewone franjegroefbij	TNB	a	0/+	x		
Macropis europaea	gewone slobkousbij	TNB	a	0/+			x
Megachile centuncularis	tuinbladsnijder	KW	z	t			x
Megachile circumcincta	ruige behangersbij	BE	zz	tt			x
Megachile leachella	zilveren fluitje	KW	zz	t	x	x	x
Megachile maritima	kustbehangersbij	BE	zz	tt		x	x
Megachile willughbiella	grote bladsnijder	TNB	a	0/+		x	
Nomada fucata	kortsprietwespbij	TNB	z	0/+		x	
Osmia laiana	kauwende metselbij	BE	zz	ttt			x
Sphecodes monilicornis	dikkopbloedbij	TNB	a	0/+		x	
Sphecodes puncticeps	grote spitstandbloedbij	TNB	z	0/+	x		

RL = Rode Lijst

EB = ernstig bedreigd

BE = bedreigd

KW = kwetsbaar

TNB = thans niet bedreigd

St. = Status

a = algemeen

z = vrij zeldzaam

zz = zeldzaam

zzz = zeer zeldzaam

Tr. = Trend

++ = sterk toegenomen

0/+ = stabiel/toegenomen

t = afgenomen

tt = sterk afgenomen

ttt = zeer sterk afgenomen

Familie Soort	Nederlandse naam	W	P	S
Crabronidae graafwespen				
Bembix rostrata	harkwesp	x	x	x
Cerceris rybyensis	groefbijendoder		x	
Dryudella stigma		x		
Gorytes laticinctus				x
Harpactus tumides				x
Miscophus ater			x	
Oxbelus uniglumis			x	
Pemphredon lethifer			x	
Philanthus triangulum	bijenwolf			x
Tachysphex obscuripennis	kakkerlakkendoder	x		
Tachysphex panzeri		x		x
Tachysphex pompiliformis		x	x	
Pompilidae spinnendoders				
Anoplius infuscatus	gewone borstelspinnendoder	x		
Arachnospila trivialis	zilveren zandspinnendoder	x		
Episyron rufipes	gewone roodpootspinnendoder		x	
Evagetes crassicornis	gewone koekoekspinnendoder		x	
Evagetes litoralis	duinkoekoekspinnendoder	x		
Evagetes pectinipes	kam koekoekspinnendoder	x		
Pompilus cinereus	grijze spinnendoder		x	x
Priocnemis minuta	kleine zaagspinnendoder		x	
Vespidae ploovleugelwespen				
Euodynerus spec.				x
Vespula germanica	Duitse wesp	x		
Vespula vulgaris	gewone wesp	x		
Chrysididae goudwespen				
Hedychridium ardens		x	x	
Hedychridium gerstaeckeri		x		
Formicidae mieren				
Formica cunicularia	bruine baardmier	x	x	
Formica fusca	grauwzwarte mier	x	x	x
Lasius flavus	gele weidemier	x	x	
Lasius fuliginosus	glanzende houtmier	x		x
Lasius niger	wegmier	x	x	x
Lasius psammophilus	buntgrasmier	x		
Lasius sabularum	breedschubmier		x	
Myrmica rubra	gewone steekmier	x	x	x
Myrmica ruginodis	bossteekmier	x		
Myrmica sabuleti	zandsteekmier	x		
Stenamma debile	gewone drentelmier	x		
Temnothorax albipennis				x
Temnothorax nylanderii			x	
Tetramorium caespitum	zwarte zaadmier			x

W = Westduinen, Ac. 52-424

P = Preekhilpolder, Ac. 52-423

S = Springertduinen, Ac. 50-423